EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 16.4.2026
SWD(2026) 116 final

KOMISSION YKSIKÖIDEN VALMISTELUASIAKIRJA

TIIVISTELMÄ VAIKUTUSTENARVIOINNISTA

Oheisasiakirja

komission asetukseen (EU) .../... Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta teknologiansiirtosopimusten ryhmiin

ja

suuntaviivoihin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan soveltamisesta teknologiansiirtosopimuksiin

{C(2026) 2477 final} - {SEC(2026) 112 final} - {SWD(2026) 114 final}

A. Toimenpiteen tarve

Mikä on ongelma ja miksi se on ongelma EU:n tasolla?

Teknologiansiirtosopimuksella yksi yritys valtuuttaa toisen yrityksen käyttämään teknologiaoikeuksiaan (esim. patentteja, mallioikeuksia tai ohjelmistojen tekijänoikeuksia) tavaroiden tai palvelujen tuottamiseen. Tällaisilla sopimuksilla edistetään innovointia, sillä innovoijilla on mahdollisuus saada tutkimus- ja kehitysinvestoinneilleen tuottoa ja teknologiaa voidaan levittää yrityksille, jotka tarvitsevat sitä tavaroiden ja palvelujen tuottamiseen.

Vaikka tällaiset sopimukset yleensä edistävät kilpailua, ne voivat joissakin tapauksissa rajoittaa sitä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 101 artiklassa määrätyn kiellon vastaisesti. Yritysten on siksi arvioitava, ovatko niiden teknologiansiirtosopimukset 101 artiklan mukaisia.

Teknologiansiirtoa koskeva ryhmäpoikkeusasetus ja siihen liittyvät teknologiansiirtoa koskevat suuntaviivat muodostavat yksinkertaistetun säännöstön, jonka avulla yritykset voivat arvioida sopimustensa asianmukaisuutta. Teknologiansiirtoa koskevalla ryhmäpoikkeusasetuksella luodaan laillinen poikkeusjärjestelmä tietyt edellytykset täyttäville teknologiansiirtosopimuksille. Sopimukset, jotka eivät kuulu poikkeusjärjestelmän piiriin, eivät välttämättä ole laittomia, vaan ne edellyttävät yksilöllistä arviointia 101 artiklan perusteella. Suuntaviivoissa selitetään, miten teknologiansiirtoa koskevaa ryhmäpoikkeusasetusta tulkitaan ja miten sopimuksia, jotka eivät kuulu poikkeusjärjestelmän piiriin, arvioidaan.

Teknologiansiirtoa koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen ja suuntaviivojen arvioinnissa todettiin, että ne ovat edelleen hyödyllisiä välineitä, mutta tietyillä aloilla ne eivät enää tarjoa riittävää oikeusvarmuutta. Sen vuoksi on tarpeen tarkistaa teknologiansiirtoa koskevaa ryhmäpoikkeusasetusta ja suuntaviivoja kolmella keskeisellä osa-alueella:

1. Yritysten on vaikea määrittää, täyttävätkö niiden sopimukset teknologiansiirtoa koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiset markkinaosuusrajat teknologiamarkkinoilla

Teknologiansiirtoa koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen mukainen poikkeusjärjestelmä perustuu markkinaosuusrajoihin. Yritysten voi olla vaikea soveltaa niitä tietyissä yhteyksissä, erityisesti kun käyttölupa annetaan varhaisessa vaiheessa. Tässä vaiheessa teknologia ei ehkä vielä saa aikaan tuotteiden myyntiä, mikä vaikeuttaa merkityksellisten markkinoiden määrittelyä ja markkinaosuuksien laskemista. Teknologian käyttöönoton alkuvaiheessa sen kysyntä ja markkinaosuus voivat tilapäisesti kasvaa voimakkaasti, mikä voi johtaa siihen, että sopimukset jäävät teknologiansiirtoa koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisen poikkeusjärjestelmän ulkopuolelle, aiheuttamatta välttämättä merkittäviä kilpailuongelmia. Tämän vuoksi yritysten voi olla vaikea arvioida, kuuluvatko niiden sopimukset poikkeusjärjestelmän soveltamisalaan.

2. Yritykset eivät tiedä, miten 101 artiklaa sovelletaan datan käyttölupasopimuksiin

Teknologiansiirtoa koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen viimeisimmän, vuonna 2014 tehdyn tarkistuksen jälkeen datasta on tullut digitaalitalouden keskeinen tuotannontekijä. Teknologiansiirtoa koskevassa ryhmäpoikkeusasetuksessa ja suuntaviivoissa ei kuitenkaan tällä hetkellä selitetä, kuuluuko datan käyttölupien antaminen teknologiansiirtoa koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan tai miten datan käyttölupasopimuksia olisi arvioitava. Tämä epävarmuus voi hillitä datan käyttölupien antamista.

3. Yritykset eivät tiedä, miten 101 artiklaa sovelletaan käyttölupaneuvotteluryhmiin

Käyttölupaneuvotteluryhmät ovat teknologian hyödyntäjien välisiä järjestelyjä, joiden kautta ne neuvottelevat yhdessä niiden teknologian käyttölupien ehdoista, joita ne haluavat saada teknologian haltijoilta. Teknologiansiirtoa koskevassa ryhmäpoikkeusasetuksessa ja suuntaviivoissa ei nykymuodossaan ole ohjeita siitä, miten 101 artiklaa sovelletaan näihin järjestelyihin. Tämän vuoksi yrityksillä ei ole varmuutta, onko käyttölupaneuvotteluryhmiin osallistuminen laillista, ja jos on, millä edellytyksillä. Tämän seurauksena ne voivat jättää käyttölupaneuvotteluryhmiä perustamatta tai jättää liittymättä niihin.

Mitä toimenpiteellä on tarkoitus saada aikaan?

Aloitteen yleisenä tavoitteena on varmistaa kilpailun tosiasiallinen suojelu ja tarjota samalla yrityksille asianmukainen oikeusvarmuus. Erityistavoitteena on i) vähentää teknologiansiirtoa koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen teknologiamarkkinoita koskevien markkinaosuusrajojen soveltamisen monimutkaisuutta yritysten kannalta ja ii) helpottaa SEUT-sopimuksen 101 artiklaan perustuvaa datan käyttölupasopimusten ja käyttölupaneuvotteluryhmien arviointia.

Mitä lisäarvoa saadaan toimenpiteen toteuttamisesta EU:n tasolla (toissijaisuusperiaate)?

Aloite voidaan toteuttaa vain EU:n tasolla. Komissiolla on yksinomainen toimivalta antaa teknologiansiirtosopimuksia koskevia ryhmäpoikkeusasetuksia. Toissijaisuusperiaatetta ei sovelleta.

B. Ratkaisut

Millä vaihtoehdoilla tavoitteet saavutettaisiin? Mitkä ovat parhaiksi arvioidut vaihtoehdot?

Kunkin ongelman osalta on tarkasteltu kahta vaihtoehtoa.

Teknologiansiirtoa koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen teknologiamarkkinoita koskevien markkinaosuusrajojen osalta parhaaksi arvioitu vaihtoehto yksinkertaistaa raja-arvojen soveltamista, kun käyttölupa annetaan varhaisessa vaiheessa. Tämä antaisi yrityksille mahdollisuuden lykätä monimutkaisia markkinaosuuksien arviointeja usealla vuodella. Toisessa vaihtoehdossa teknologiansiirtoa koskevaan ryhmäpoikkeusasetukseen lisätään vaihtoehtoinen ”3+”-testi. Sen myötä sopimuksiin voitaisiin soveltaa poikkeusjärjestelmää, jos markkinoilla on vähintään kolme muuta korvaavaa teknologiaa. Vaikka tämä vaihtoehto johtaisi (vähäiseen) yksinkertaistumiseen, vaarana on, että poikkeus myönnetään myös kilpailua mahdollisesti haittaaville sopimuksille.

Datan käyttölupien antamisen osalta ensimmäisessä vaihtoehdossa nykyisiä sääntöjä päivitetään selventämällä, että datan käyttölupasopimuksiin voidaan soveltaa teknologiansiirtoa koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaista poikkeusjärjestelmää, jos käyttöluvan kohteena oleva data katsotaan yhdeksi teknologiansiirtoa koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen jo kattamista teknologiaoikeuksista (tai taitotiedosta). Parhaaksi arvioitu vaihtoehto perustuu ensimmäiseen vaihtoehtoon. Siinä annetaan lisäohjeita tiettyjen sellaisten datan käyttölupasopimusten arvioinnista, jotka eivät kuulu teknologiansiirtoa koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan. Näin ollen se antaa puitteet arvioida laajempaa joukkoa datan käyttölupasopimuksia.

Käyttölupaneuvotteluryhmien osalta parhaaksi arvioidussa vaihtoehdossa annetaan uusia ohjeita käyttölupaneuvotteluryhmien kilpailuoikeudellisesta arvioinnista, myös niiden mahdollisista kilpailua edistävistä ja kilpailunvastaisista vaikutuksista. Toisessa vaihtoehdossa lisätään ”pehmeä turvasatama”, joka tarkoittaa sitä, että tietyt edellytykset täyttävien käyttölupaneuvotteluryhmien oletetaan olevan SEUT-sopimuksen 101 artiklan mukaisia. Parhaaksi arvioitu vaihtoehto lisäisi oikeusvarmuutta ja säilyttäisi samalla komission mahdollisuuden puuttua kilpailunvastaisiin käyttölupaneuvotteluryhmiin. Siinä otetaan huomioon, että käyttölupaneuvotteluryhmät ovat markkinoilla uusi käytäntö, ja kokemus valtiontukisääntöjen noudattamisen valvonnasta niiden osalta on vähäistä.

C. Parhaaksi arvioitujen vaihtoehtojen vaikutukset

Mitkä ovat parhaiksi arvioitujen vaihtoehtojen hyödyt?

Parhaaksi arvioidut vaihtoehdot kaikilla kolmella osa-alueella lisäisivät oikeusvarmuutta ja vähentäisivät siten kustannuksia, joita yrityksille aiheutuu sen arvioimisesta, ovatko niiden sopimukset SEUT-sopimuksen 101 artiklan mukaisia.

Teknologiansiirtoa koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen markkinaosuusrajojen osalta parhaaksi arvioitu vaihtoehto olisi alentaa raja-arvojen soveltamisesta aiheutuvia kustannuksia keskimäärin 15–40 prosenttia käyttölupasopimusta kohti. Parhaaksi arvioitu vaihtoehto helpottaisi myös teknologiaa koskevien käyttölupien antamista varhaisvaiheen käyttölupaskenaarioissa ja tukisi siten teknologian

leviämistä.

Datan käyttölupasopimusten osalta parhaaksi arvioitu vaihtoehto vähentäisi uusien ohjeiden soveltamisalaan kuuluvien datan käyttölupasopimusten vaatimustenmukaisuuden arvioinnista aiheutuvia kustannuksia jopa 33 prosenttia. Uudet ohjeet helpottaisivat yritysten mahdollisuuksia tehdä kilpailua edistäviä datan käyttölupasopimuksia ja edistäisivät siten datan jakamista.

Käyttölupaneuvotteluryhmien osalta parhaaksi arvioitu vaihtoehto helpottaisi kilpailua edistävien käyttölupaneuvotteluryhmien perustamista ja ehkäisisi kilpailun vastaisia käyttölupaneuvotteluryhmiä.

Mitkä ovat parhaiksi arvioitujen vaihtoehtojen kustannukset?

Teknologiansiirtoa koskeva ryhmäpoikkeusasetus ja suuntaviivat eivät aiheuta velvoitteita tai kustannuksia yrityksille. Niillä yksinkertaistetaan SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamista teknologiaan liittyviin sopimuksiin. Sama koskee parhaiksi arvioituja vaihtoehtoja.

Mitkä ovat vaikutukset pk-yrityksiin ja kilpailukykyyn?

Parhaiksi arvioitujen vaihtoehtojen odotetaan luovan säännöstön, joka on pk-yrityksille parempi, ja niillä voi olla myönteisiä heijastusvaikutuksia kilpailukykyyn. Pk-yritykset, kuten suuretkin yritykset, tukeutuvat teknologiansiirtoa koskevaan ryhmäpoikkeusasetukseen ja suuntaviivoihin arvioidessaan, ovatko niiden teknologiansiirtosopimukset SEUT-sopimuksen 101 artiklan mukaisia. Parhaiksi arvioiduilla vaihtoehdoilla helpotetaan tätä arviointia, vähennetään oikeudellista epävarmuutta ja pienennetään säännösten noudattamisesta pk-yrityksille aiheutuvia kustannuksia.

Selkeämpien sääntöjen ja päivitettyjen ohjeiden voidaan odottaa helpottavan teknologiaa ja dataa koskevien käyttölupien antamista ja siten edistävän innovointia ja antavan yrityksille mahdollisuuden tehokkaampaan tuotantoon.

Onko toimenpiteellä muita merkittäviä vaikutuksia?

Parhaiksi arvioiduilla vaihtoehdoilla varmistetaan kilpailun tuloksellinen suojelu.

Suhteellisuusperiaate

Parhaiksi arvioidut vaihtoehdot ovat oikeasuhteisia, koska niissä ei aseteta velvoitteita yrityksille.

D. Seuranta

Milloin asiaa tarkastellaan uudelleen?

Tarkistetut säännöt ovat voimassa 12 vuotta. Komissio voi mukauttaa sääntöjä ennen tämän määräajan päättymistä, jos markkinoilla tapahtuu merkittäviä muutoksia.